

חברים לעבודה

עובדי ענף הבנות משוחחים (פברואר 1971)

דוד אלטר

אחרי סיימו את תפקיד סידור-העבודה במשק, דובר להיכן להכניס את אלי לעבודה. הוא התחיל ורצה במספוא, ולא רצה לעבוד בפלחה, והעניינים התגלגלו ועלתה ההצעה שיעבוד בבנות. אני דיברתי עם לי והיו לו לבטים. הוא טען שיהיה לו מעניין יותר לעבוד עם מיכון והוא לא יודע איך ישתלב בעבודה בבנות, שעובדים בה בידיים, אך הוא הסכים לנסות. אני זוכר שבגלל יוזמתו הרבה במיכון השתלב מהר בעבודת הבנות, וכן נעשה מהר מאד סדרן העבודה של הענף. במשך הסידור הכניס הרבה דברים חדשים. שלא היו רגילים אליהם סדרני העבודה הקודמים בענף. דוגמא לסדר: העניין הפעוט כמו התיק השחור, שעד היום משתמשים בו ולא מסתובבים כמו שהסתובבו, עם מחברות ופתקאות שהיו נעלמות מדי פעם. הדבר שייחד אותו תמיד היה עניין הצייד. זה עסק שהכניס אווירה נעימה, וליכד את החבר'ה גם אחרי העבודה, עניין הדורבנים והקומזיצים בשביל לצאת מהשיגרה היומיומית. וכשהייתי שואל אותו: "אלי, מה עניין של בלגן מסויים" – היה אומר: "זה יסתדר, אל תדאג", וכמובן – הכל עם חיוך מרגיע על הפנים.

בהקשר ל'פולחן הבשר', שלמעשה היה אחד הדברים שאפיינוהו במיוחד, אני זוכר את כל ההתעסקות עם המלכודות, הריגת הדורבן, פשיטת העור וכו', דברים שהיו בעינינו משונים ביותר ולא ידענו עם איזה מכשירים לעשות זאת. הוא היה ניגש לעניין בפשטות גמורה, קרא לי והראה באיזו קלות הוא עושה את כל המלאכות האלו. העיקרון שלו היה מה שפחות להשאיר עיקבות ושאריות בשטח, על מנת שיוכלו להגיע למלכודות עוד דורבנים. אני זוכר ארוחה מסויימת, דבר שרק הוא חשב עליו. זאת הארוחה שאלי ושלומית אירגנו בחדרם בשביל כל עובדי הבנות. נוסף לאכילה עצמה, היה זה מפגש נעים של כל העובדים אחרי העבודה, ואני מוכרח לומר שזה היה גורם מגבש מאד מבחינה חברתית.

סביבו תמיד התרכזה אווירה נעימה, לבבית ועליזה. כמעט תמיד אפשר היה לראותו מחייך. כשעברתי לידו הייתי נזהר לא לקבל איזו טפיחה חזקה על הגב. המכות שלו היו תמיד חזקות למרות שנראה קטן וצנום.

דני זאבי

לא יצא לי להיפגש עם אלי הרבה. אני זוכר מקרה מסויים: כשהעמסנו זבל בז'ור בחום של 40 מעלות, במקום קבלן הזבל, וממש נדהמתי לראות איך עם גוף כחוש וקטן כמו שלו נהנה להעמיס את הזבל. שאלתי: "אלי, איך אתה יכול לסחוב את זה?" אני לא מסוגל לזה, והוא חייך בהנאת סיפוק. אני מוכרח לומר שממש הערצתי אז, כי ידוע שהכח הוא אחד הדברים החשובים בבנות.

יאיר בן דוד

אחזור לעניין סידור העבודה. למעשה קשה לאדם בבנות, באופי העבודה השגרתית, להתבלט. כי אם אתה מצטיין בדבר אחד ואילו בדבר שני עייפת, שוב העניין מתאזן ואתה נשאר רגיל ככולם. לכן, סידור העבודה הוא דבר שאלי עשה אותו בצורה יפה ביותר. הייתי סדרן עבודה לפניו והכרתי את כל הבעיות, ואני מוכרח לציין שהופתעתי מאד (גם עקב זה שידעתי שאלי לא שש לעבוד בבנות), לראות שהוא עשה אתו בצורה מסודרת. הרגשתי וצינתי לעצמי בתור דבר בולט שהוא היה סדרן יוצא דופן באירגון העבודה, שהיה למעלה ממה שעושה סדרן עבודה רגיל.

ניסיתי להשוותו עם עצמי, ונוכחתי שעם כל הוותק שהיה לי בבנות יכולתי ללמוד הרבה ממנו על אירגון וסידור העבודה.

שמוליק

אני זוכר מנהג יפה שהיה לאלי גם אחרי צאתו למבוא-חמה: הוא לא שכח את עובדי הבנות, וכשהוא צד חזיר מיד ירד למשק להביא נתח בשר, וביקש שנזמין גם את אביו ושנעשה סעודה לחבר'ה.

עזריאל זאבי

אינני זוכר כמעט את אלי בתור תלמיד, כי זכורים לי רק התלמידים מהשנתיים הראשונות בהוראה.

כשעזבתי את ביה"ס וחזרתי לעבוד בבנות, בשנת 1960, עבדתי בקיץ בדילול בשטח ב' ואלי עבד בהשמדה. ובעבודת הדילול, אם רוצים להספיק, אין זמן לגשת לראות עבודות אחרות המתבצעות באותו שטח. עבדנו יחד זמן מה, וכעבור שבוע ימים, כשעברתי בדרך, שמתי לב לשורת שתילים (בשטח שעבדנו קודם ביחד), שהתחילו לצנוח וליפול. חשבתי תחילה שיש מחלה כלשהי במטע, והיה לי הדבר מוזר, ופתע פתאום אני מריח מהשתילים הנופלים ריח של נפט... ניגשתי ושאלתיו מה הדבר הזה, איך זה קרה, ואלי עומד ובחיוך עונה לי: "רציתי לראות מה יקרה לשתילים אם אתן להם נפט"...

זה היה בהיותו תלמיד בבית הספר, וזה היה כה אופייני לאלי, שמאז ומתמיד אהב תעלולים. כמובן שאותי, בתור מורה, לפעמים הרגזו התעלולים, אך בליבי חשבתי: נער שאינו תעלולן אינו נער. וחשבתי: מה יהיה אלי כשיגדל, האם ימשיך לעסוק בתעלולים? וכמובן, דיברתי איתו קשות. החיוך לא נתן לי הרבה להמשיך בדברי-ההטפה, ואז חשבתי: נראה מה יהיה בעתיד. ובאמת בעתיד, כשחזר מהצבא, חזר פתאום לבנות (עוד כשהיה בצבא שאלתיו כמה פעמים: "נו, אלי, אתה זוכר?" "כן, ענה, אני זוכר"..)

כשהיה בצבא קרה המקרה, ומאלי לא הגיעו הרבה זמן ידיעות והתפרסמה בבית שמועה קשה שהוא נעלם אי-שם בסיני. פחדנו לדבר על זה בקול רם וחיכינו לבאות, ורק אחרי זמן די רב הגיע פתע הבחור. שאלתי איפה היה ומה קרה ושוב אותו חיוך ענה לי: "איפה שנחוץ הייתי". לא המשכתי לשאול כי ידעתי שהוא היה במקום שהיה נחוץ, ולדבר הלאה לא להמשיך. כשהשתחרר מהצבא וראיתיו פתאום עובד בבנות, חשבתי שסודר לזמן קצר. אך לא, הוא נכנס כעובד בנות. שאלתיו: "אלי, מה קרה?" והוא, בחיוכו הרגיל: "באתי לעבוד איתכם".

את יכולתו בעבודה היכרתי ב'זור', כשצריך היה להוביל את הפרי בימי הבוץ הגדולים והיו שוקעים עמוק. רק אז ראיתי מה זה נקרא אדם שמתמצא ויודע להסתדר עם טרקטורים בבוץ הגדול הזה, כשהיו לפעמים צריכים לרתום מספר טרקטורים אחד אחרי השני. כשהיה סדרן-עבודה הייתי בא אליו בטענות, שעתה הפסקתי לטעון אותן היות והציבור התחלף, ועתה כל העובדים הם צעירים ואני המבוגר היחידי. אבל אז זה היה אחרת. תמיד נהניתי לשוחח איתו ולהסביר לו דברים, והוא היה מקשיב ומבצע יפה מה שהסברתי לו, הייתי שבע-רצון ממנו.

פתע שמעתי שמועה שאלי מתכוון לעלות לגולן, וזה גרם לי התלבטות פנימית: מצד אחד, לא לתת לאדם צעיר ללכת למקום שהוא נחוץ בו, ואני יודע שצעירים יהנו יותר להתחיל מפעל חדש ולא להמשיך מה שאבותיהם התחילו. צר היה לי שבן כמוהו ילך למקום אחר. וכמו כן, דאגתי מה יהיה עם קבוצת הבנות, כי לא שיערתי ותיארתי שקבוצת הבנות תעבור לידיים צעירות.

ואז, בשיחה רצינית שהיתה לנו ביוזמתו, הוא הסביר לי: "אני הולך רק לשנת-ניסיון ומקווה לחזור אחרי השנה הזאת לבנות, אבל אני אנסה גם שם – כלומר, במבוא חמה – לעשות איזה דבר". וחשבתי בליבי: אם תחזור – מה טוב, ואם תשאר שם, בגולן, ותבנה ישוב – לא אבוא בטענות אליך.

והנה, בנה והקים יישוב – ובעצמו לא חזר.

חנוך אשד

את אלי אני זוכר מאז היותו מבוגר, כשעמד בפני האסיפה וביקש אישור לחתום שנה-קבע בצבא. ומאד התרשמתי מזה, כי בדרך כלל באו חבר'ה לבקש לחתום שנת קבע מכל מיני סיבות: טייס, צוללות, בנות שהיו מורות בנגב או רצו ללמוד, והוא פשוט נעמד לפני האסיפה והסביר: "בשנה אחרונה שהייתי בצבא לא יצא לי לעשות משהו רציני (הוא היה מדריך בקורס קצינים), ועתה מציעים לי לעשות משהו רציני. ואני מרגיש שמזמן היותי קצין לא עשיתי שום-דבר, ועתה יש לי אפשרות לתרום את חלקי באופן רציני בשורות הצבא".

ההתרשמות שלי ממנו היא של אדם שקפץ אמנם על הרבה דברים יחד, אך בכל מקום שהיתה בו ידו, היית מרגיש שזה לא אדם שנכנס לשורה ומשתדל רק להיות בסדר, אלא אדם שמרגיש שהוא צריך להדריך לסחוב לכיוון שצריך ללכת.

בבנות ישנה הירארכיה מסויימת, כמו במשק: אדם בא, שנה שנתיים ורק אחרי תקופה מסויימת הוא מקבל אחריות כלשהי על דברים מסויימים. התפלאתי שאלי רק נכנס – והוא כבר סדרן עבודה. ובכלל, איך הוא קופץ ולא הולך לפי ההירארכיה הרגילה של הבנות. אח"כ ראיתי שאחת הסיבות לאווירה הטובה שהיתה בזמנו בבנות, היתה נעוצה באישיותו של אלי. אלי אף פעם לא טען שהוא יודע יותר טוב מאחר, אלא ברוח חברית ובהגיון הסביר איך לפי דעתו העניינים צריכים להתנהל.

זו היתה גם הרגשתי כשהלך לגולן: אדם שרואה שהדבר החשוב עתה הוא ללכת להקים וליישב את הגולן – כמובן שהוא ינסה לתרום את חלקו בהתיישבות זו ולעזור כמה שאפשר.

שלומית

בקשר לחתימת-קבע שחנוך דיבר עליה, הייתי רוצה להקריא קטע קצר מתוך מכתב שקיבלתי באותה תקופה מאלי: "בקשר לנושא השנוי במחלוקת בין שנינו – והוא חתימת שנת-קבע – החלטתי לחתום בכל מחיר ולחזור לצנחנים. וזה לא רק בשביל עצמי אלא גם בשביל המדינה, ועל זה אני מקווה שלא נריב יותר. פשוט, משום שלפעמים צריך להתעלות מעל הקטנטנות היומיומיות ולחשוב קצת יותר על צרכי המדינה".

זאת דוגמא קטנה על דרך חשיבה מסויימת שלפעמים צריך לחשוב גם על האחרים, ואפילו אם זה פוגם ביחסים האישיים ביותר כפי שהיו בינינו. אחרי מכתב זה ידעתי שאם אני רוצה לשמור על קשר כפי שהיה לי עם אלי עד לקבלת המכתב – עלי להפסיק להתווכח בקשר לנושא ולקבל את עניין החתימה שלו, זהו הדבר שעמד בפניו בתקופה ההיא ברומו של עולם, ואני מוכרחה להבין את ההכרח שהוא מרגיש בעצם עניין החתימה.

אני זוכרת ערב אחד שהיה אחד הערבים הקשים ביותר שלו. הוא סיים אז קורס קצינים, והמשק לא אישור לו לחתום קבע. היתה לו דילמה קשה ביותר: מצד אחד, הרגיש הכרח לחתום קבע והכרח לתת למדינה. מצד שני, קשה היה לחשוב על עזיבת המשק שכה אהב אותו. אז שאלתיו: "אם אתה כה מוכרח לחתום, מה אתה מוצא בחיי המשק כל כך מושך"? ואז הוא ענה לי: "אני לא ציוני ולא אידיאליסטי – אני פשוט אוהב אהבה עזה אתה אדמה ואת עבודת האדמה".